

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра державно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

Віталій СЕРЬОГІН

«28» серпня 2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти:

галузь знань:

спеціальність:

освітньо-професійна програма

вид дисципліни:

факультет:

перший (бакалаврський)

D Бізнес, адміністрування та право

D8 Право

Право

обов'язкова

юридичний

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету

«28» серпня 2025 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Галина РОССІХІНА, професор кафедри державно-правових дисциплін

Програму схвалено на засіданні кафедри державно-правових дисциплін юридичного факультету

Протокол від «27» серпня 2025 року № 12

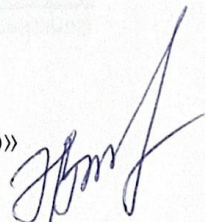
Завідувач кафедри
державно-правових дисциплін

Наталія ГРИШИНА

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми перший (бакалаврський) рівень вищої освіти за спеціальністю 081 Право

Гарант освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Право»
доктор юридичних наук, професор

Наталія ГРИШИНА

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від «28» серпня 2025 року № 1

Голова науково-методичної комісії

Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Фінансове право» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра на підставі Стандарту вищої освіти з галузі знань D8 Право зі спеціальності D81 Право за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти.

Спеціальність D8 Право

Призначена для використання при здійсненні освітнього процесу за денною (змішаною з елементами дистанційного навчання, зокрема викладання лекцій дистанційно) та заочною (з використанням дистанційного навчання) формою.

Лекції, контроль самостійної роботи студентів проводяться на платформі Google Classroom.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є підготовка професіоналів, які мають високу правову свідомість та правову культуру, володіють необхідними професійними знаннями та практичними навичками в галузі фінансового права України; зможуть приймати обґрунтовані та основані на діючому законодавстві рішення в рамках своєї майбутньої компетенції.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування таких загальних та предметних (професійних) компетентностей: здатність визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення (**ЗК-7**); уміння знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різноманітних джерел; здатність використовувати інформаційно-комунікативні технології (**ЗК-9**); здатність забезпечувати дотримання законодавства суб'єктами права (**ПК-3**); здатність здійснювати професійну діяльність у повній відповідності до закону (**ПК-4**); вміння реалізовувати норми матеріального і процесуального права в професійній діяльності, правильно застосовувати нормативно-правові акти (**ПК-5**); вміння юридично правильно кваліфікувати факти і обставини (**ПК-6**); володіння юридичною термінологією та юридичною технікою, здатність правильно відтворювати результати професійної діяльності в юридичній та іншій документації (**ПК-11**); здатність тлумачити нормативно-правові акти, надавати кваліфіковані юридичні висновки і консультації (**ПК-13**).

1.3. Кількість кредитів - 3

1.4. Загальна кількість годин -90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
5-й	5-й
Лекції	
32 год.	6 год.

Практичні, семінарські заняття	
16 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
42 год.	80 год.
Індивідуальні завдання	
Контрольна робота	
1	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- в межах формування компетентності ЗК-7:

- знати норми чинного законодавства; правила тлумачення закону з метою вірного його застосування; судову практику, в тому числі Постанови Пленуму Верховного Суду України,
- вміти правильно визначати правові акти, які підлягають використанню; робити кваліфіковані висновки та надавати консультації; приймати рішення і вчиняти дії у точній відповідності до закону; правильно складати і оформлювати юридичні документи;
- володіти навичками роботи з нормативними актами; обґрунтування власної точки зору; підготовки юридичних документів; вирішення проблемних питань і колізій.

- в межах формування компетентності ЗК-9:

- знати норми чинного законодавства; актуальні наукові дослідження в сфері митного права; джерела фінансового права; судову практику;
- вміти аналізувати об'єктивно сприймати сучасні процеси, що відбуваються в сфері фінансових правовідносин; юридичні ситуації, правильно їх кваліфікувати та визначати правові приписи, які належить застосувати;
- володіти навичками обґрунтування власної точки зору; прийняття правових рішень, які відповідають вимогам закону.

- в межах формування компетентності ПК-5 студенти повинні

- знати нормативно-правові акти; правила тлумачення закону з метою вірного його застосування;
- вміти правильно визначати правові акти, які підлягають використанню; робити кваліфіковані висновки та надавати консультації; приймати рішення і вчиняти дії у точній відповідності до закону; правильно складати і оформлювати юридичні документи;
- володіти навичками роботи з нормативними актами; підготовки юридичних документів; вирішення проблемних питань і колізій.

- в межах формування компетентності ПК-6 студенти повинні

- знати сутність і зміст основних положень науки фінансового права;
- вміти аналізувати юридичні факти, давати їх правову оцінку та визначати, які правові приписи належить застосувати у даних фактичних обставинах; приймати рішення і вчиняти дії у точній відповідності до закону;

- володіти навичками роботи з правовими актами; навичками аналізу юридичних фактів; навичками тлумачення правових обставин, що склалися.
- в межах формування компетентності ПК-11 студенти повинні
 - знати нормативно-правові акти; правила тлумачення закону з метою вірного його застосування;
 - вміти здійснювати правову експертизу нормативних актів; робити кваліфіковані висновки та надавати консультації; приймати рішення і вчиняти дії у точній відповідності до закону; правильно складати і оформлювати юридичні документи;
 - володіти навичками юридичної термінології; підготовки юридичних документів; вирішення проблемних питань і колізій.
- в межах формування компетентності ПК-13 студенти повинні
 - знати чинні нормативно-правові акти; правила тлумачення закону з метою вірного його застосування; судову практику;
 - вміти правильно визначати правові акти, які підлягають використанню; робити кваліфіковані висновки та надавати консультації; приймати рішення і вчиняти дії у точній відповідності до закону; правильно складати і оформлювати юридичні документи;
 - володіти навичками юридичної термінології; роботи з нормативними актами; підготовки юридичних документів; вирішення проблемних питань і колізій; аналізу юридичних фактів та правових норм, що є об'єктом професійної діяльності.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1: Загальна частина

Тема 1.1 Поняття фінансів

Поняття фінансів. Передумови виникнення фінансів. Економічна основа фінансів. Зміст, ознаки та функції фінансів. Централізовані та децентралізовані фінанси. Співвідношення фінансів і грошових фондів.

Тема 1.2 Фінансова діяльність держави

Фінансова діяльність держави. Зміст, принципи, форми та методи фінансової діяльності. Стадії фінансової діяльності держави. Система державних органів, що здійснюють фінансову діяльність, і їх правовий статус. Фінансова політика.

Фінансова система: зміст і структура. Ланки фінансової системи, їх співвідношення.

Тема 1.3 Фінансове право в правовій системі України

Предмет фінансового права. Метод фінансового права. Місце владних приписів у регулюванні фінансово-правових відносин.

Система фінансового права. Структура Загальної та Особливої частин фінансового права. Джерела фінансового права. Зв'язок фінансового права з іншими галузями права. Фінансове законодавство. Систематизація фінансового законодавства. Наука фінансового права. Основні напрямки її розвитку та завдання на сучасному етапі.

Тема 1.4 Фінансово-правові норми і фінансові правовідносини

Поняття та види фінансово-правових норм. Особливості санкції фінансово-правової норми. Фінансові правовідносини: зміст та особливості. Підстави виникнення, зміни та припинення фінансових правовідносин. Склад фінансових правовідносин. Види фінансових правовідносин.

Об'єкт фінансових правовідносин. Суб'єкти фінансового права та фінансових правовідносин. Захист прав суб'єктів фінансових правовідносин.

Тема 1.5 Правове регулювання фінансового контролю в Україні

Поняття, зміст і значення фінансового контролю. Співвідношення фінансового контролю та управління фінансами. Види фінансового контролю та підстави їх класифікації. Державний і недержавний фінансовий контроль. Об'єкти фінансового контролю. Система органів, що здійснюють фінансовий контроль. Органи фінансового контролю загальної і спеціальної компетенції. Методи фінансового контролю. Співвідношення методу і методики фінансового контролю. Незалежний фінансовий контроль. Аудиторський контроль.

Тема 1.6 Відповідальність за порушення фінансового законодавства

Місце відповідальності за порушення фінансового законодавства в системі юридичної відповідальності. Підстави відповідальності за порушення фінансового законодавства. Відповідальність за порушення бюджетного законодавства. Фінансова відповідальність за порушення податкового законодавства

Розділ 2 ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема 2.1 Загальна характеристика бюджетного права

Бюджетне право як інститут фінансового права. Особливості та зміст бюджетно-правових відносин. Бюджетне законодавство. Поняття бюджету для функціонування держави. Ознаки бюджету. Складові частини бюджету. Загальний і спеціальний фонди бюджету.

Тема 2.2 Бюджетна система України

Бюджетна система України, її структура. Правова форма державного та місцевих бюджетів. Державний бюджет. Місцеві бюджети. Зведений бюджет. Бюджетний період. Принципи бюджетної системи України. Зміст принципів бюджетної системи. Поняття бюджетної класифікації і її склад. Класифікація доходів бюджету. Класифікація видатків бюджету. Класифікація фінансування бюджету. Класифікація боргу. Дефіцит і профіцит бюджету. Джерела фінансування дефіциту бюджету. Засоби подолання дефіциту та профіциту бюджету. Право на здійснення запозичень. Гарантії щодо виконання боргових зобов'язань. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства. Відповідальність за порушення бюджетного законодавства. Підстави для припинення бюджетних асигнувань. Нецільове використання бюджетних коштів. Призупинення операцій з бюджетними коштами. Порядок накладення стягнення та оскарження рішення про накладення стягнення за порушення бюджетного законодавства.

Тема 2.3 Бюджетний процес

Поняття бюджетного процесу та його принципи. Стадії бюджетного процесу. Учасники бюджетного процесу та їх повноваження. Розпорядники бюджетних коштів. Головні розпорядники бюджетних коштів. Бюджетні призначення. Резервний фонд бюджету. Складання бюджетних декларацій та проектів бюджетів. Розгляд і прийняття закону про Державний бюджет України, рішень про місцеві бюджети. Виконання бюджету. Підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету і прийняття рішення щодо нього.

Тема 2.4 Поняття державного боргу та державної позики

Поняття державного кредиту. Значення державного кредиту в економіці держави. Види державних запозичень. Державний борг та його характеристика: поняття та види. Управління державним внутрішнім боргом (основні методи). Поняття зовнішнього боргу держави.

Тема 2.5 Правові основи державного страхування

Поняття та функції державного страхування. Принципи державного страхування. Особливості страхування як ланки фінансової системи держави. Види державного страхування. Обов'язкове державне соціальне страхування. Обов'язкове державне пенсійне страхування. Обов'язкове державне медичне страхування.

Тема 2.6 Грошова система України

Грошова система України та її структура. Історія виникнення грошей. Правове регулювання готівкового обігу. Порядок ведення касових операцій у національній валюті України. Відповідальність за порушення у сфері готівкового обігу. Правові основи безготівкових розрахунків. Порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валюті. Правові форми безготівкових розрахунків. Переказ грошей.

Тема 2.7 Банківська система України

Фінансово-правові відносини за участю банків. Поняття, принципи та види банківського кредиту. Правові основи банківської діяльності. Банківська система України та її структура. Правовий статус Національного банку України. Правовий статус інших банків в Україні. Банківське регулювання і банківський нагляд. Особливості здійснення банківських операцій під час введення воєнного стану.

Тема 2.8 Правове регулювання валютних відносин

Поняття валюти та валютних цінностей. Склад валютних цінностей. Види валют. Поняття конвертованості валюти. Валютні операції. Класифікація валютних операцій. Особливості здійснення валютних операцій під час воєнного стану.

Тема 2.9 Правове регулювання ціноутворення в Україні

Поняття та сутність ціни. Ознаки цін. Класифікація цін. Поняття та ознаки ціноутворення. Сутність ціноутворення. Контроль за ціноутворенням в Україні. Повноваження органів, що мають компетенцію під час контролю за ціноутворенням. Особливості ціноутворення під час воєнного стану. Відповідальність за порушення порядку ціноутворення.

Тема 2.10 Загальна характеристика податкового права

Податкове право, предмет податкового права та метод правового регулювання. Система податкового законодавства. Податковий кодекс України. Значення кодифікації податкового законодавства. Сутність податків та функції податків. Класифікація податків. Податкова ставка.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів та тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього о	у тому числі					Усього о	у тому числі				
		л	П	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Розділ 1: Загальна частина

Тема 1. Поняття фінансів.	5	2	1			2	5	2				5
Тема 2. Фінансова діяльність держави	5	2	1			2	7					5
Тема 3. Фінансове право в правовій системі України	5	2	1			2	5	2				5
Тема 4. Фінансово-правові норми і фінансово-правові відносини	6	2	1			2	7					5
Тема 5. Правове регулювання фінансового контролю	6	2	1			2	5	2	2			5
Тема 6. Відповідальність за порушення фінансового законодавства	6	2	1			2	7					5
Разом за розділом 1	33	12	6			12	36	6	2			30
Розділ 2: Особлива частина												
Тема 7. Загальна характеристика бюджетного права	6	2	1			2	5					5
Тема 8. Бюджетна система України	5	2	1			3	5					5
Тема 9. Бюджетний процес	6	2	1			3	5					5
Тема 10. Поняття державного боргу та державної позики	5	2	1			2	5					5
Тема 11. Правові основи державного страхування	6	2	1			4	5					5
Тема 12. Правове регулювання грошової системи	6	2	1			4	5					5
Тема 13. Банківська система України	6	2	1			4	6		2			5
Тема 14. Правове регулювання валютних відносин.	5	2	1			4	6					5
Тема 15. Фінансово-правове регулювання ціноутворення	6	2	1			2	6					5
Тема 16. Податкове право як інститут фінансового права	6	2	1			2	6					5
Разом за розділом 2	57	20	10			30	54		2			50
Усього годин	90	32	16			42	90	6	4			80

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	КІЛЬКІСТЬ Годин денна/заочна
1	Поняття фінансів. Фінансова діяльність держави.	2
2	Фінансове право в правовій системі України. Фінансово-правові норми та фінансово-правові відносини.	2
3.	Фінансовий контроль. Особливості фінансово-правової відповідальності.	2/2
4.	Бюджетна система України. Державний та місцевий бюджети.	2
5.	Бюджетний процес.	2
6.	Правовий режим державного кредиту, державного боргу, державного страхування.	2
7.	Правове регулювання грошової системи та банківської системи України.	2/2
8.	Правове регулювання валютних відносин. Регулювання ціноутворення.	2
	Разом	16/4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість Годин денна
1.	Опрацювання матеріалів лекції, вивчення рекомендованої літератури, засвоєння змісту базових понять та категорій. Ознайомлення з основними вимогами до якості фінансового законодавства. Виконання практичного заняття на оцінку відповідності проектів закону України «Про державний бюджет» на поточний рік вимогам діючого законодавства	6/10
2.	Опрацювання матеріалів лекції, вивчення рекомендованої літератури, засвоєння змісту базових понять та категорій. Ознайомлення з проблемним законодавством	4/10
3.	Опрацювання матеріалів лекції, вивчення рекомендованої літератури, засвоєння змісту базових понять та категорій. Поглиблене вивчення методик проведення фінансового контролю в Україні. Опрацювання міжнародного досвіду. Розробка шляхів удосконалення фінансового контролю в Україні	6/12
4.	Опрацювання матеріалів лекції, вивчення рекомендованої літератури, засвоєння змісту базових понять та категорій. Порівняння бюджетного процесу на державному та місцевому рівні.	4/8
5.	Опрацювання матеріалів лекції, вивчення рекомендованої літератури, засвоєння змісту базових понять та категорій. Ознайомлення з основними нормативно-правовими актами, що регулюють грошовий обіг в Україні.	6/12

6.	Опрацювання матеріалів лекції, вивчення рекомендованої літератури, засвоєння змісту базових понять та категорій. Ознайомлення з основними нормативно-правовими актами банківської системи України.	4/8
7.	Опрацювання матеріалів лекції, вивчення рекомендованої літератури, засвоєння змісту базових понять та категорій. Ознайомлення з основними нормативно-правовими актами валютного ринку	6/12
8.	Опрацювання матеріалів лекції, вивчення рекомендованої літератури, засвоєння змісту базових понять та категорій. Ознайомлення з основними нормативно-правовими актами з питань ціноутворення.	6/12
	Разом	42/80

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені

7. Методи навчання

Метод навчання – взаємопов'язана діяльність викладача та студента, спрямована на засвоєння студентами системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання і загальний розвиток. Метод навчання є способом керівництва пізнавальною діяльністю студентів, що має виконувати три функції: навчальну, виховну і розвивальну.

Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний. Студенти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник в "готовому" вигляді. Студенти сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в межах репродуктивного (відтворюючого) мислення. Цей метод знаходить широке застосування для передачі великого масиву інформації.

Репродуктивний метод. Діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто виконується за інструкціями, приписами, правилами в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях. Організовується діяльність студентів за кількарізним відтворенням засвоєваних знань. Для цього використовуються різноманітні вправи, практичні завдання, програмований контроль, різні форми самоконтролю. Застосовується у взаємозв'язку з інформаційно-рецептивним методом (який передує репродуктивному). Разом вони сприяють формуванню знань, навичок і вмінь у студентів, формують основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, перенесення, класифікація).

Метод проблемного викладу. Науково-педагогічний працівник до викладу матеріалу ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів. Показує спосіб вирішення поставленого завдання. Спосіб досягнення мети - розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів. Студенти стають свідками й співучасниками наукового пошуку. Студенти не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки науково-педагогічного працівника.

Частково-пошуковий, або евристичний, метод. Полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань. Пошук рішення відбувається під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення здобуває продуктивний характер. Процес мислення поетапно направляється й контролюється педагогом або самими студентами на основі роботи над програмами (у тому числі й

комп'ютерними) і навчальними посібниками. Метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на семінарах і колоквіумах.

Дослідницький метод. Проводиться аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студентів. Студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри й виконують інші дії пошукового характеру. Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, повинні містити в собі всі елементи самостійного дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук відповідних джерел необхідної інформації, процес розв'язання завдання). У цьому методі найбільш повно проявляються ініціатива, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності. Навчальна робота безпосередньо переростає в наукове дослідження.

Дискусійні методи. Елементи дискусії (суперечки, зіткнення позицій, навмисного загострення й навіть перебільшення протиріч в обговорюваному змістовному матеріалі) можуть бути використані майже в будь-яких організаційних формах навчання, включаючи лекції. Дискусійні методи виступають як засіб не тільки навчання, але й виховання.

Ділова гра як метод активного навчання. Одним з найбільш ефективних активних методів навчання є ділова гра. Метод розкриває особистісний потенціал студента: кожен учасник може діагностувати свої можливості, а також у спільній діяльності з іншими учасниками. Позитивними факторами в застосуванні ділових ігор є активізація мислення студентів, підвищення самостійності майбутнього фахівця, наближення навчання до професійної діяльності, підготовка студента до професійної практичної діяльності; висока мотивація, емоційна насиченість процесу навчання.

Метод моделювання. Моделювання педагогічних ситуацій - це створення таких ситуацій-моделей, де реальні об'єкти замінюються символами і взаємовідносини між учасниками діяльності складаються не природно, а організовані спеціально під керівництвом викладача, тобто штучно.

7.1. Форми навчання

Процес навчання реалізується в межах багатоманітної цілісної системи організаційних методів і форм навчання. Форма організації навчального процесу - спосіб організації, побудови й проведення навчальних занять, у яких реалізуються зміст навчальної роботи, дидактичні завдання і методи навчання.

До форм навчального процесу відносять: лекції, практичні, семінарські заняття, самостійну роботу студентів, навчальні конференції, консультації, індивідуальні заняття, навчальна виробнича (педагогічна) практика, курсові, дипломні, магістерські роботи.

Форми контролю, оцінювання та обліку знань, умінь і навичок студентів: колоквіуми, заліки, екзамени, захист курсових, дипломних і магістерських робіт.

Форми організації науково-дослідної роботи студентів: науково-дослідні гуртки, проблемні групи, об'єднання, школи, студентські наукові товариства.

Лекція – вид навчальних занять, призначений для викладення теоретичного матеріалу. Як правило, окрема лекція є елементом курсу лекцій, що охоплює основний теоретичний матеріал однієї або декількох тем навчальної дисципліни. Тематика лекцій визначається навчальною програмою дисципліни.

Існує декілька видів лекції як форми організації навчання. **Тематична лекція** – висвітлює конкретну тему навчальної програми з певної дисципліни. Такі лекції поділяють на вступні і підсумкові; **оглядова лекція** передбачає систематичний аналіз найважливіших наукових проблем курсу, які пов'язані з практичним досвідом студентів, завданнями професійної діяльності. Таку лекцію читають перед виробничою практикою, написанням дипломних (магістерських) робіт або складанням державних екзаменів; **консультативна лекція** доповнює і уточнює матеріал оглядової,

висвітлює розділи курсу, які викликають труднощі під час самостійного вивчення; **лекційний спецкурс** виходить за межі навчальної програми, значно розширює і поглиблює наукові знання, полегшує їх творче осмислення, "вводить" студентів у проблематику певної наукової школи.

Оцінки за роботу студенту на лекціях та результати поточного контролю (тестового контролю, експрес-контролю та ін.) під час лекцій враховуються при виставленні семестрової підсумкової оцінки.

Семінарське заняття – вид навчального заняття, на якому науково-педагогічний працівник організує дискусію з попередньо визначених проблем. Семінарські заняття сприяють глибокому засвоєнню студентами теоретичних проблем, оволодінню науковим апаратом, формуванню у них навичок ораторського мистецтва, уміння аргументувати свої судження, вести наукову полеміку, захищати і обстоювати свою думку, зважаючи на думку іншої людини, вчать толерантності.

Перелік тем семінарських занять визначається навчальною програмою дисципліни.

Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або навчальних кабінетах з однією академічною групою. На кожному семінарському занятті науково-педагогічний працівник оцінює осіб, які навчаються (реферати, виступи, активність в дискусії, вміння формулювати та відстоювати свою позицію тощо). Оцінки, одержані за семінарські заняття, є складовою семестрової підсумкової оцінки.

Індивідуальні навчальні заняття проводяться у малочисельних групах відповідно до розкладу, а також з окремими студентами (за графіком, затвердженим завідувачем кафедри). Індивідуальні навчальні заняття з окремими особами організовуються з урахуванням індивідуального навчального плану студента та можуть охоплювати частину або повний обсяг занять з однієї або декількох навчальних дисциплін, а в окремих випадках – повний обсяг навчальних занять для конкретного рівня вищої освіти або кваліфікаційного рівня.

Консультація – форма навчального заняття, при якій особа, яка навчається, отримує від науково-педагогічного працівника відповіді на конкретні питання або пояснення окремих теоретичних положень чи їх практичного використання. Консультація може бути індивідуальною або проводиться для групи осіб. Під час підготовки до екзаменів проводяться групові консультації.

Протягом семестру консультації з навчальних дисциплін проводиться за встановленим кафедрою розкладом із розрахунку відповідного часу, що планується на консультації з навчальної дисципліни. Обсяг часу, відведений науково-педагогічному працівнику для проведення консультацій з конкретної дисципліни, визначається робочим навчальним планом.

Самостійна робота осіб, які навчаються, є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Самостійна робота включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу. Навчальний час, відведений на самостійну роботу студента денної форми навчання, регламентується навчальним планом та робочим навчальним планом. Зміст самостійної роботи над навчальною дисципліною визначається програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками науково-педагогічного працівника.

Самостійна робота осіб, які навчаються, забезпечується системою навчально-методичного забезпечення, передбаченою програмою навчальної дисципліни: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, збірниками завдань, комплектами індивідуальних семестрових завдань, практикумами, методичними рекомендаціями з організації самостійної роботи та виконання окремих завдань, електронними та іншими навчально-методичними матеріалами, дистанційними курсами. Методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента. Для самостійної роботи рекомендується відповідна наукова та професійна монографічна і періодична література.

Самостійна робота з вивчення навчального матеріалу з конкретної дисципліни може проходити в Центральній науковій бібліотеці університету, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах, лабораторіях, у домашніх умовах, а також у дистанційній формі за використанням системи підтримки дистанційного навчання та матеріалів дистанційних курсів.

Для забезпечення належних умов для самостійної роботи ця робота організовується, у разі необхідності, за попередньо складеним на кафедрі графіком, що гарантує можливість індивідуального доступу особи, яка навчається, до необхідних дидактичних і технічних засобів загального користування. Графік оприлюднюється на початку навчального семестру. При організації самостійної роботи з використанням складного обладнання, установок, інформаційних систем (комп'ютерних баз даних, систем автоматизованого проектування, автоматизованих навчальних систем, системи підтримки дистанційного навчання тощо) забезпечується можливість одержання необхідної консультації або допомоги з боку спеціалістів кафедри.

Контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, є обов'язковим.

Основні методи перевірки успішності студентів: усне опитування, письмовий контроль, практичні заняття, тести тощо.

Письмовий контроль забезпечує глибоку й всебічну перевірку опанування програмного матеріалу. За допомогою письмових робіт одночасно контролюють значну кількість студентів у різних галузях знань.

Цей метод досить об'єктивний, бо надає можливість порівняти знання різних студентів за допомогою стандартних запитань, виявити теоретичні знання, практичні навички та вміння, а також адекватне їх застосування для розв'язання конкретних професійних завдань.

Усне опитування зазвичай проводиться на **практичних заняттях**. Його здійснюють за допомогою бесіди, відповіді студента, тлумачення певних теорій, ідей, поглядів професійних явищ тощо. В основі усного опитування - монологічна відповідь студента або бесіда. Цей метод, завдяки своїй специфіці й характеру застосування, використовують і щоденно на планових заняттях, і на різноманітних перевірках.

Форми контролю визначаються програмою навчальної дисципліни і можуть включати виконання контрольних робіт, включених до навчального плану, курсових робіт, індивідуальних завдань, тестів, рефератів, винесення самостійно засвоєного матеріалу на підсумковий семестровий контроль (разом з матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять) тощо.

8. Методи контролю

Методи контролю – це способи діагностичної діяльності, які дозволяють здійснювати зворотний зв'язок у процесі навчання з метою отримання даних про успішність навчання, ефективність навчального процесу.

Контрольні заходи визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Самоконтроль призначений для самооцінки здобувачами вищої освіти якості засвоєння навчального матеріалу навчальної дисципліни (розділу, теми). З цією метою в навчальних посібниках для кожної теми (розділу), а також у методичних розробках для семінарських занять передбачаються питання для самоконтролю.

Кафедральний контроль проводиться з метою оцінки рівня підготовки студентів з навчальної дисципліни на різних етапах її вивчення і здійснюється у вигляді вхідного, поточного, рубіжного та семестрового контролю.

В освітньому процесі використовуються такі види контролю результатів навчання: вхідний, поточний протягом семестру, контрольні роботи, передбачені навчальним планом, приймання індивідуальних завдань, курсових робіт, підсумковий семестровий, відстрочений контроль.

Вхідний контроль проводиться перед вивченням нового курсу з метою визначення рівня підготовки студентів з дисциплін, які забезпечують цей курс. Вхідний контроль проводиться на першому занятті за завданнями, що відповідають програмам попереднього навчання. Результати контролю аналізуються на кафедральних (міжкафедральних) нарадах та засіданнях методичних комісій спільно з науково-педагогічними працівниками, які проводять заняття із забезпечувальною дисципліни. За результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги студентам, коригування освітнього процесу.

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять протягом семестру. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового контролю на практичних, семінарських заняттях, лекціях, у формі колоквиуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Конкретні форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються програмою навчальної дисципліни. Результати оцінювання роботи студентів мають бути доведені до відома студентів своєчасно. Формою поточного контролю є ректорські контрольні роботи. Результати оцінювання ректорських контрольних робіт можуть зараховуватися як результати виконання контрольної роботи, передбаченої навчальним планом.

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання студента. Він проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни. Семестровий контроль проводиться у формі заліку або семестрового екзамену з конкретної навчальної дисципліни. Студента допускають до семестрового контролю за умови виконання ним усіх видів робіт, передбачених навчальним планом на семестр з цієї дисципліни.

Семестровий залік - форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентами лекційного матеріалу, а також виконаних ними певних робіт на семінарських заняттях. Семестровий залік не передбачає обов'язкової присутності студентів за умови виконання ними всіх видів робіт, передбачених навчальним планом за семестр.

Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні заліку з навчальної дисципліни, складає 40.

Оцінка підсумкового контролю виставляється за національною шкалою як сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру при виконанні контрольних заходів, передбачених програмою навчальної дисципліни та балів, набраних при складанні семестрового заліку.

Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни (проходженні практики), складає 100.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З ФІНАНСОВОГО ПРАВА

1. Поняття фінансів та їх ознаки.
2. Функції фінансів та їх характеристика.
3. Фінансова діяльність держави та її характеристика.
4. Стадії фінансової діяльності держави та характеристика кожної стадії.
5. Класифікація органів, які здійснюють фінансову діяльність та їх компетенція.
6. Структура фінансової системи та характеристика кожного структурного елемента.
7. Ланки фінансової системи та їх ознаки.
8. Фінансове право як учбова дисципліна.
9. Фінансове право як наука права.
10. Фінансове право як галузь публічного права.
11. Місце фінансового права в системі права. Зв'язок фінансового права з іншими галузями права.
12. Предмет і метод фінансового права.

13. Джерела фінансового права.
14. Система фінансового права.
15. Фінансове законодавство.
16. Фінансово-правові норми.
17. Класифікація фінансово-правових норм.
18. Структура фінансово-правової норми.
19. Фінансові правовідносини: особливості, види.
20. Зміст фінансових правовідносин та елементи, що їх складають.
21. Особливості імперативного методу регулювання фінансових правовідносин.
22. Підстави виникнення, зміни та припинення фінансових правовідносин.
23. Юридичний факт як підстава виникнення, зміни та припинення фінансових правовідносин.
24. Фінансовий контроль: сутність, значення, ознаки.
25. Об'єкти фінансового контролю. Співвідношення об'єкту фінансового контролю та об'єкту фінансових правовідносин.
26. Органи фінансового контролю.
27. Методи фінансового контролю.
28. Види фінансового контролю.
29. Незалежний фінансовий контроль.
30. Громадський контроль за здійсненням фінансової діяльності.
31. Аудиторський контроль в Україні.
32. Бюджетне право. Предмет та метод правового регулювання.
33. Складання проектів бюджетів.
34. Розмежування видатків між бюджетами.
35. Поняття та види міжбюджетних трансфертів.
36. Учасники бюджетного процесу.
37. Бюджетна система та її устрій.
38. Поняття та склад бюджетної системи України.
39. Принципи бюджетної системи України.
40. Дефіцит та профіцит бюджету.
41. Учасники бюджетного процесу: види та правовий статус.
42. Бюджетні повноваження органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів.
43. Бюджетне законодавство.
44. Класифікація фінансування бюджету.
45. Класифікація доходів бюджету.
46. Класифікація видатків бюджету.
47. Державний борг, поняття, сутність.
48. Класифікація державного боргу.
49. Суб'єкти бюджетних правовідносин.
50. Бюджетний процес в Україні
51. Функції Національного Банку України.
52. Особливості фінансово-правових відносин за участю банків.
53. Поняття , сутність та види валют.
54. Відповідальність за бюджетні правопорушення.
55. Правове регулювання готівкового обігу.

56. Правове регулювання безготівкового обігу.
57. Поняття та співвідношення бюджетного циклу та бюджетного періоду.
58. Правовий статус НБУ.
59. Валюта та валютні цінності.
60. Форми державного кредиту та підстави їх класифікації.
61. Валютний контроль.
62. Поняття грошової системи та її елементи.
63. Централізовані та децентралізовані фонди грошових коштів, підстави розмежування.
64. Органи, що здійснюють валютне регулювання та валютний контроль.
65. Правове регулювання ціноутворення.
66. Банківська система та її структурні елементи Контрольні та ліцензійні функції НБУ.
67. Правовий статус Рахункової палати України
68. Відповідальність за порушення податкового законодавства.
69. Види державного страхування.
70. Закон України „Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність”.
71. Правовий статус Державної аудиторської служби та нормативно-правове регулювання.
72. Закон України „Про Національний банк України”.
73. Бюджетний кодекс України.
74. Закон України „Про банки і банківську діяльність”

9. Схема нарахування балів

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за екзамен/залік – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\sum 40 = 40$:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \times 8 \text{ (вісім)}$$

Примітка:

$\sum 40$ – сума максимальної кількості балів

$\sum 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

$\sum 2$ – кількість семінарських занять протягом семестру.

8 – коефіцієнт

Контрольна робота – 20 балів.

Поточний контроль						Індивідуальне завдання*	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен /залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	TN					
$\sum 40$							10	60	40	100

T1, T2 ... TN – теми.

Відповідь на семінарському занятті – **1-5 балів.**

Критерії оцінювання усної відповіді.

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;
- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;
- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;
- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;
- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;
- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;
- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;
- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;
- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольних та екзаменаційних/залікових робіт.

Контрольні та екзаменаційні (залікові) роботи виконуються у письмовій формі. Контрольна робота складається з 10 тестових завдань, екзаменаційна/залікова робота – із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання має п'ять варіантів відповідей, тільки одне яких є правильним; за кожну правильну відповідь нараховується один бал.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	За чотирирівневою шкалою оцінювання	За дворівневою шкалою оцінювання
90-100	відмінно	зараховано
70-89	добре	зараховано

50-69	задовільно	зараховано
1-49	незадовільно	незараховано

10. Рекомендована література

Основна література

Правові акти:

1. Конституція України: від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року N 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984. № 8073-X. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
4. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> Цивільний кодекс України // URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
5. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
6. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001 р. № 2235-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>
7. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>
8. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>
9. Про Національний банк України : Закон України від 20 травня 1999 року № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
10. Закон України «Про валюту і валютні операції». URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
11. Закон України «Про банки і банківську діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
12. Про державну аудиторську службу в Україні: Постанова КМУ від 26.01.2016р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
13. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 01.10.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
14. Положення про Міністерство фінансів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
15. Про структуру бюджетної класифікації: Постанова ВРУ від 12.07.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

Підручники, навчальні посібники

1. Бюджетний кодекс України : науково-практичний коментар / за ред. Л.К. Воронової, М.П. Кучерявенка. Х.: Право, 2015. 608 с.
2. Орлюк О. П. Фінансове право. Академічний курс : К. : Юрінком Інтер, 2010. 808 с.
3. Податкове право України : навчальний посібник / [Павлов Д.М., Процюк Т.Б., Удовик М.С.] ; за ред. А.Г. Чубенка. К. : Нац. акад. внутр. справ, 2014. 304 с.
4. Фінансове право України: Навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / [Л.К. Воронова, М.П. Кучерявенко, Н.Ю. Пришва та ін.]; за заг. ред. Л.К. Воронової. К.: Правова єдність, 2009 .
5. Фінансове право: навч. посіб. / за ред. А.Г. Чубенка. К.: КНТ, 2014. 600 с.
6. Музика-Стефанчук О.А. Фінансове право: навч. посібник. 3-тє вид., доп. і перероб. К. : Атіка. 2007. 264 с.
7. Державне регулювання економіки: навч. посібн. / С.М. Чистяков, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куденко та ін. К. : КНЕУ, 2008. 316 с.
8. Фінансове право : підручник / М.П. Кучерявенко, Д.О. Білінський, О.О. Дмитрик та ін. ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. М.П. Кучерявенка. Х. : Право, 2013. 400 с.
9. Податкове право України: Кредитно-модульний курс: Навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / [Л.К. Воронова, М.П. Кучерявенко, Н.Ю. Пришва та ін.]; за ред. Л.К. Воронової, М.П. Кучерявенко. К.: Правова єдність, 2009 .

10. Фінансове право України: підручник / Г.В. Бех, О.О.Дмитрик, І.Є.Криницький : за ред. М.П. Кучерявенка. К. : Юрінком Інтер. 2007. 320 с.
11. Берлач А. І., Тараненко Ю. О. Банківське право України: Навч. посіб. для дистанційного навчання. К.: Університет "Україна", 2007. 303 с.
12. Пожидаєва М.А. Банківське право: Конспект лекцій / М.А. Пожидаєва. К.: КНТ, 2011. 152 с.
13. Тетарчук І.В. Банківське право : навч. посібник для підготовки до іспитів. К.: Центр навчальної літератури, 2016. 214 с.

Допоміжна література

1. Виговська Н.Г. Господарський контроль в Україні: теорія, методологія, організація: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2008. 532с.
2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, частини 1 та 2, 2012, видання 2013р. міжнародної федерації бухгалтерів (МФБ). Аудиторська палата України. Нормативне виробничо – практичне видання.
3. Криза банківської системи: причини і шляхи виходу. Матеріали науково- практичної конференції, м. Київ, 10.06.2015 року ; Асоціація українських банків; Університет банківської справи НБУ (м. Київ); відп.ред. С.М. Аржевітін. К.: УСБ НБУ, 2015. 143с.
4. Кириченко В.В. Способи забезпечення виконання податкового обов'язку.: Автореф. дис. ... канд.. юрид. наук. Ірпінь, 2005. С. 9.
5. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України в 3 т. /кол. авторів [заг. редакція, М. Я Азарова]. К. : Міністерство фінансів України, Національний університет ДПС України, 2010. 725 с.
6. Науково-практичний коментар Податкового кодексу України / С.М. Безрутенко, О.І. Клименко, А.С. Овчаренко та ін., 1-й том (розділи I –IV). К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2011. 928 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <http://www.rada.gov.ua> - Офіційний веб-портал Верховної Ради України
2. <http://www.kmu.gov.ua> - Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <http://minfin.gov.ua/> - Офіційний сайт Міністерства фінансів України
3. <https://bank.gov.ua/control/uk/index> - Офіційний сайт Національного банку України
4. <http://www.pravoznavec.com.ua> - Електронна бібліотека юридичної літератури «Правознавець»
5. <https://zakon.rada.gov.ua/laws> - Головна сторінка розділу «Законодавство України» офіційного сайту Верховної Ради України
6. <http://sfs.gov.ua/> - Офіційний сайт Державної фіскальної служби України
7. <http://www.ukrstat.gov.ua/> - Офіційний сайт Державної служби статистики України
8. <http://treasury.gov.ua> - Офіційний сайт Державної казначейської служби України.